

KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 5. marts 2003

om en i Tyskland anvendt støtteordning vedrørende bevilling af ydelser til støtte for afsætningen og eksporten af produkter fra Mecklenburg-Vorpommern

(meddelt under nummer K(2003) 519)

(Kun den tyske udgave er autentisk)

(EØS-relevant tekst)

(2003/595/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 88, stk. 2, første afsnit,

under henvisning til aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, særlig artikel 62, stk. 1, litra a),

efter at have opfordret interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger i overensstemmelse med disse artikler, og

ud fra følgende betragtninger:

(3) Ved brev af 28. december 2001 (SG(2001) D/293172) underrettede Kommissionen Tyskland om sin beslutning om at indlede proceduren efter EF-traktatens artikel 88, stk. 2, vedrørende ovennævnte ordning.

(4) Tyskland meddelte sin holdning ved brev af 4. februar 2002 (A/30809).

(5) Den 7. juni 2002 mødtes repræsentanter for Tyskland og Kommissionen i Berlin for at drøfte sagen.

(6) Kommissionens beslutning om at indlede proceduren blev offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* ⁽¹⁾. Kommissionen opfordrede interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger til den omhandlede foranstaltning, men har ikke modtaget nogen sådanne.

1. SAGSFORLØB

(1) I juni måned 2001 fik Kommissionen kendskab til retningslinjerne for bevilling af ydelser til støtte for afsætningen og eksporten af produkter fra Mecklenburg-Vorpommern («Richtlinie über die Gewährung von Zuwendungen zur Unterstützung des Absatzes und Exportes von Produkten aus Mecklenburg-Vorpommern» — i det efterfølgende nævnt »delstatsretningslinjerne«). Flere af bestemmelserne i delstatsretningslinjerne syntes ikke at være i overensstemmelse med EF-traktatens artikel 87. Da delstatsretningslinjerne er fra den 25. maj 1998, blev ordningen registreret som uanmeldt støtte under nr. NN 55/2001.

(2) Ved brev af 2. juli 2001 (D/52684) opfordrede Kommissionen Tyskland til at tage stilling til delstatsretningslinjerne set fra et støtteretligt synspunkt. Tysklands udtalelse indgik ved brev af 30. august 2001 (A/36853).

2. BESKRIVELSE AF FORANSTALTNINGEN

2.1. Formål med foranstaltningen

(7) Delstatsretningslinjerne har specifikt til formål at opdyrke eller tilbageerobre ekstraregionale markeder og eksportmarkeder. Herved forstås markeder uden for Mecklenburg-Vorpommern, dvs. markeder i Tyskland og andre medlemsstater samt i tredjelande.

⁽¹⁾ EFT C 170 af 16.7.2002, s. 2.

2.2. Støttens form og retsgrundlag

- (8) Støtten ydes i form af et tilskud, der ikke skal tilbagebetales. Retsgrundlag herfor er delstatsretningslinjerne, som trådte i kraft den 25. maj 1998. Delstatsretningslinjerne blev uden forudgående anmeldelse vedtaget som en de minimis-ordning og indeholder en udtrykkelig henvisning til de minimis-reglerne i Kommissionens forordning (EF) nr. 69/2001 af 12. januar 2001 om anvendelse af EF-traktatens artikel 87 og 88 på de minimis-støtte⁽¹⁾ og Kommissionens meddelelse om de minimis-støtteordninger⁽²⁾.

2.3. Delprogrammer

- (9) Delstatsretningslinjerne omfatter fire delprogrammer:
- delprogram (A): markeds lanceringsprogrammer
  - delprogram (B): messer og udstillingsdeltagelse i ind- og udland
  - delprogram (C): kontor fællesskaber i udlandet
  - delprogram (D): eksportassistenter.

2.4. Støttemodtagere

- (10) Støttemodtagerne er små og mellemstore virksomheder (i det efterfølgende SMV) i henhold til Kommissionens henstilling 96/280/EF af 3. april 1996 vedrørende definitionen af små og mellemstore virksomheder⁽³⁾. Til støtte under delprogram B (messer og udstillingsdeltagelse i ind- og udland) kommer desuden i betragtning: messefirmaer, industri- og handelskamre, forbund, konsortier, arbejdsgrupper, lav, kommuner og andre, der arbejder for andre virksomheder eller for egne medlemmer, og som videregiver bidragene til disse.

2.5. Støtteberettigede omkostninger

- (11) I forbindelse med de fire delprogrammer anses følgende som støtteberettigede omkostninger:

- (12) Markeds lanceringsprogrammer:
- Rådgivning i forbindelse med udarbejdelse af marketingmål for den enkelte virksomhed
  - Rådgivning i forbindelse med udarbejdelse af marketingkoncepter eller dele heraf (f.eks. produktudformning, prisdannelse, reklamestrategi, salgsorganisation)
  - Rådgivning i forbindelse med præsentation og demonstration af prototyper
  - Rådgivning i forbindelse med afvikling af varebørser
  - Foranstaltninger, der sigter mod at fremme eksporten, opdyrke nye afsætnings- og samarbejds muligheder og skabe imagerelaterede og branche grænseoverskridende oprindelseslogoer
  - Støtten pr. virksomhed er på højst 20 500 EUR.
- (13) Messer og udstillingsdeltagelse i ind- og udland:
- Udgifter, der umiddelbart er nødvendige for standens indretning og drift (leje af standen, opstilling af standen, el- og vandforsyning, afløb, katalogopførelse, relevant reklame, tolkebistand, transport og forsikring)
  - Støtten pr. virksomhed er på højst 7 690 EUR.
- (14) Kontorfællesskaber i udlandet
- Udgifter, der umiddelbart er nødvendige for etablering og drift af kontorfællesskabet (mobil kontorindretning og -udstyr, udgifter til den løbende drift, udgifter til udenlandsk personale, hvis den grundlæggende aftale er indgået med henblik på etablering og drift af kontorfællesskabet)
  - Støtten pr. virksomhed er på højst 25 000 EUR.
- (15) Eksportassistenter:
- Skattepligtig bruttoløn til en enkelt eksportmedarbejder i ét, undtagelsesvis to år
  - Støtten pr. virksomhed er på højst 24 600 EUR.

⁽¹⁾ EFT L 10 af 13.1.2001, s. 30.

⁽²⁾ EFT C 68 af 6.3.1996, s. 9.

⁽³⁾ EFT L 107 af 30.4.1996, s. 4.

3. BEGRUNDELSE FOR INDLEDNING AF PROCEDUREN

- (16) Det var delstaten Mecklenburg-Vorpommerns hensigt at anvende delstatsretningslinjerne som en de minimis-ordning. Kommissionen gav i sin beslutning om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure udtryk for alvorlig tvivl om, at delstatsretningslinjerne skulle være i overensstemmelse med de gældende regler for de minimis-støtte, og nåede frem til den opfattelse, at retningslinjerne udgør statsstøtte efter EF-traktatens artikel 87, stk. 1, og at der næres store betænkeligheder ved, om den støtte, der er ydet under delstatsretningslinjerne, er forenelig med fællesmarkedet.
- (17) I sin beslutning om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure, betegnede Kommissionen følgende aspekter ved delstatsretningslinjerne som uforenelige med bestemmelserne om de minimis-støtte:
- bevilling af eksportstøtte
  - lovligt loft for de minimis-støtte
  - fagligt anvendelsesområde
  - kontrolmekanisme til de minimis-støtte.
- (18) Hvor delprogrammerne opererer med eksportstøtte, konstaterede Kommissionen, at det i reglerne for de minimis-støtte udtrykkeligt er fastlagt, at eksportstøtte ikke må nyde godt af de to nævnte de minimis-regler⁽¹⁾. Kommissionen tvivlede på, om støtte, der bl.a. bevilges til udarbejdelse af marketingkoncepter, præsentation og demonstration af prototyper, etablering og drift af kontorfællesskaber i udlandet, organisering af varebørser, eksportfremmeforanstaltninger, opdyrkning af nye afsætnings- og samarbejds muligheder i udlandet samt beskæftigelse af eksportassistenter, som skal støtte støttemodtagerens eksportvirksomhed, beherske et for mållandet egnet fremmedsprog og være i besiddelse af en uddannelse henholdsvis erfaring inden for eksportområdet, er forenelig med fællesmarkedet.
- (19) På den anden side var det Kommissionens opfattelse, at messedeltagelse, undersøgelser eller anvendelse af konsulentbistand i forbindelse med lanceringen af et nyt eller allerede eksisterende produkt på et nyt marked i reglen ikke udgør eksportstøtte⁽²⁾.
- (20) I denne forbindelse henviste Kommissionen også til, at den formulering, der er valgt i delstatsretningslinjerne, hvorefter »støtte til eksport« er fritaget fra kumuleringsbegrænsningen (dvs. den regel, der fastlægger, at flere de minimis-støttebeløb ikke må overstige i alt

100 000 EUR), ikke præcist nok giver udtryk for, at der slet ikke må gives de minimis-støtte til eksport. Det var Kommissionens opfattelse, at denne fortolkning ikke entydigt og uden tvivl kan udledes af alle berørte.

- (21) Hvad angår beregningen af de minimis-loftet, herunder i tilfælde af kumulering, var Kommissionen alvorligt i tvivl om, hvorvidt den i delstatsretningslinjerne anvendte formulering er i overensstemmelse med de regler, Kommissionen har offentliggjort. Fællesskabets regler indebærer, at det samlede de minimis-beløb til en given virksomhed inden for en periode på tre år ikke må overstige et loft på 100 000 EUR. I henhold til delstatsretningslinjerne må støttemodtagere ikke efter den 19. august 1992 overskride dette loft inden for en periode på tre år.
- (22) Hvad angår anvendelsessektoren for de minimis-reglerne, konstaterede Kommissionen, at de gældende regler bl.a. ikke finder anvendelse på områderne landbrug, fiskeri og akvakultur. Delstatsretningslinjerne derimod udelukker ikke udtrykkeligt støtte til forarbejdning af landbrugsprodukter, fiskeriprodukter og akvakulturprodukter.
- (23) Kommissionen gav ligeledes udtryk for stor skepsis med hensyn til, om delstatsretningslinjerne lever op til den kontrolmekanisme, der er fastlagt i sidste afsnit af de minimis-meddelelsen henholdsvis i artikel 3, stk. 3, i forordning (EF) nr. 69/2001.
- (24) I det omfang, den støtte, der ydes under delstatsretningslinjerne, ikke er dækket ind under de minimis-reglerne, gav Kommissionen under henvisning til Kommissionens forordning (EF) nr. 70/2001 af 12. januar 2001 om anvendelse af EF-traktatens artikel 87 og 88 på statsstøtte til små og mellemstore virksomheder⁽³⁾ udtryk for alvorlig tvivl om foreneligheden med fællesmarkedet. Delstatsretningslinjerne synes ikke at have været begrænset til SMV, og artikel 5, litra b), i forordning (EF) nr. 70/2001 er ikke blevet overholdt. Forordningen gælder i henhold til artikel 1, stk. 2, litra a), heller ikke for aktiviteter vedrørende produktion, forarbejdning og markedsføring af de produkter, der er anført i bilag I til traktaten. Endvidere udelukker artikel 1, stk. 2, litra b), i forordning (EF) nr. 70/2001 støtte til eksportrelaterede aktiviteter. Derudover er der i delstatsretningslinjerne ikke taget hensyn til nogen af de andre betingelser i forordning (EF) nr. 70/2001. Derfor gav Kommissionen udtryk for alvorlig tvivl om, hvorvidt støtten var forenelig med fællesmarkedet.

⁽¹⁾ Eksportstøtte defineres som støtte, der er direkte knyttet til de eksporterede mængder, til etablering og drift af et distributionsnet eller til andre løbende udgifter i forbindelse med eksportvirksomhed (artikel 1, litra b), i forordning (EF) nr. 69/2001 og fodnote 3 til de minimis-meddelelsen).

⁽²⁾ Betragtning 4 i forordning (EF) nr. 69/2001 og fodnote 3 i de minimis-meddelelsen.

⁽³⁾ EFT L 10 af 13.1.2001, s. 33.

(25) I forbindelse med vurdering af den støtte, der ikke er dækket af de minimis-reglerne, støttede Kommissionen sig til retningslinjerne for statsstøtte med regionalt sigte⁽¹⁾ (herefter benævnt »regionale retningslinjer«). Mecklenburg-Vorpommern regnes som regionalt støtteberettiget område i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra a). Der synes dog ikke i nogen af støttesagerne at være tale om initialinvestering i henhold til punkt 4.4 i de regionale retningslinjer. Derfor blev reglerne for driftsstøtte anvendt (punkt 4.15 og 4.17). I henhold til de regionale retningslinjer er driftsstøtte, der tjener til at fremme eksporten mellem medlemsstaterne, forbudt. Men selv hvis man går ud fra, at delstatsretningslinjerne ikke kun tjener til fremme af eksporten, skal driftsstøtten opfylde flere krav: den skal være tidsbegrænset, degressiv og stå i et passende forhold til de ulemper, den skal opveje. Kommissionen har ikke kunnet finde belæg for, at støtten på dette grundlag kan anses som forenelig med fællesmarkedet.

4. KOMMENTARER FRA TYSKLAND

- (26) Tyskland argumenterer i sine bemærkninger for, at delprogram A (»Markedslanceringsprogrammer«) skulle være forenelig med reglerne for de minimis-støtte, fordi tilskuddene udelukkende gives til sådanne konsulenttjenester og undersøgelser med henblik på lancering af produkter fra de støttemodtagende virksomheder, som i henhold til betragtning 4 i forordning (EF) nr. 69/2001 ikke udgør eksportstøtte. Heraf følger, at foranstaltningerne under dette delprogram set med tyske øjne ikke udgør nogen støtte efter EF-traktatens artikel 87, stk. 1. Da foranstaltningerne »ikke er støtte«, burde de ikke skulle opfylde kriterierne i forordning (EF) nr. 70/2001 og de regionale retningslinjer⁽²⁾.
- (27) Efter Tysklands opfattelse er alle foranstaltningerne under delprogram B (»Messer og udstillingsdeltagelse i ind- og udland«) dækket af de minimis-reglerne. Tyskland gør opmærksom på, at støtte, som muliggør deltagelse i varemesser, i henhold til betragtning 4 i forordning (EF) nr. 69/2001 i reglen ikke udgør eksportstøtte og derfor i henhold til artikel 2, stk. 1, i den nævnte forordning ikke statsstøtte efter EF-traktatens artikel 87, stk. 1. Dermed falder en undersøgelse i henhold til bestemmelserne i forordning (EF) nr. 70/2001 og de regionale retningslinjer bort⁽³⁾.
- (28) Med hensyn til delprogram C (»Kontorfællesskaber i udlandet«) anfører Tyskland, at disse ikke fungerer som distributionsnet (i de fleste tilfælde var de bemandet lokalt med én person), men derimod snarere som kontakt- og koordineringskontor også for virksomheder, der ikke umiddelbart var med i et sådant kontorfællesskab. Kontorerne tjente som modtagelsessted, som tog sig af den første kontakt med de udenlandske myndigheder og virksomheder. Ofte delte virksomheder fra vidt forskellige brancher således infrastrukturer såsom kontorindretning og sekretærfunktion. Derfor anser Tyskland ikke foranstaltningerne for at være støtte til eksportrelaterede aktiviteter efter artikel 1, litra b), i forordning (EF) nr. 69/2001, men derimod som konsulenttjenester i henhold til betragtning 4 i den nævnte forordning, som er i overensstemmelse med de minimis-reglerne og ikke udgør støtte efter EF-traktatens artikel 87, stk. 1⁽⁴⁾.
- (29) Foranstaltningerne under delprogram D (»Tilskud til eksportassistenter«) vedrører efter Tysklands opfattelse ikke direkte eksportrelaterede aktiviteter, da eksportassistenter bare har til opgave at opbygge generelle eksportrelaterede strukturer, f.eks. ved hjælp af fremmedsproglig assistance, men ikke deltager i aktiviteter, som er direkte knyttet til de eksporterede mængder, til etablering og drift af et distributionsnet eller til andre løbende udgifter i forbindelse med eksportvirksomhed. Der går derfor ud fra, at foranstaltninger under dette delprogram er forenelige med forordning (EF) nr. 69/2001, og at de ikke udgør statsstøtte efter EF-traktatens artikel 87, stk. 1⁽⁵⁾.
- (30) Tyskland medgiver, at delstatsretningslinjernes formulering i forbindelse med det tilladte loft for de minimis-støtte faktisk kan være vildledende, men i praksis er maksimumsbeløbet på 100 000 EUR i de minimis-støtte inden for en treårig periode ikke i noget tilfælde blevet overskredet. Desuden har alle virksomheder været underrettet om støttens de minimis-karakter og skulle derfor have gjort udførligt rede for anden de minimis-støtte modtaget inden for de seneste tre år. Som Tyskland fremhæver, blev den nye de minimis-støtte først ydet, efter at det var dokumenteret, at det samlede de minimis-støttebeløb modtaget inden for den relevante treårige periode ikke dermed blev forhøjet.
- (31) Tyskland indrømmer, at den vifte af aktiviteter, der er omfattet af delstatsretningslinjerne, hverken stemmer overens med anvendelsesområdet for meddelelsen om de minimis-støtte eller med artikel 1, litra a), i forordning (EF) nr. 69/2001. Tyskland bekræfter, at der ikke er nogen af støttemodtagerne, der har udøvet aktiviteter vedrørende produktion, forarbejdning eller markedsføring af produkter opført i bilag I til EF-traktaten. Tyskland forpligter sig til generelt at ophæve delstatsretningslinjerne.

⁽¹⁾ EFT C 74 af 10.3.1998, s. 9.

⁽²⁾ Tyskland har meddelt, at hver af virksomhederne under dette delprogram i perioden 1998-2002 i gennemsnit har modtaget ca. 11 128 EUR.

⁽³⁾ Tyskland har meddelt, at hver af virksomhederne under dette delprogram i perioden 1998-2002 i gennemsnit har modtaget ca. 1 830 EUR.

⁽⁴⁾ Tyskland har meddelt, at hver af virksomhederne under dette delprogram i perioden 1998-2002 i gennemsnit har modtaget ca. 18 853 EUR.

⁽⁵⁾ Tyskland har meddelt, at hver af virksomhederne under dette delprogram i perioden 1998-2002 i gennemsnit har modtaget ca. 10 018 EUR.

- (32) Tyskland har den opfattelse, at hverken forordning (EF) nr. 70/2001 eller de regionale retningslinjer bliver anvendt, og at alle foranstaltninger er i overensstemmelse med de minimis-reglerne og således ikke udgør statsstøtte.

5. VURDERING AF FORANSTALTNINGEN

5.1. Er der tale om statsstøtte?

- (33) Kommissionen skal undersøge, om delstatsretningslinjerne harmonerer med bestemmelserne i EF-traktatens artikel 87, stk. 1. Principielt ændrer al finansiel statsstøtte til en bestemt gruppe af virksomheder til en vis grad konkurrencevilkårene og kan dermed påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne. Det er dog ikke al støtte, der mærkbart påvirker samhandelen og konkurrencen mellem medlemsstaterne. Set på baggrund heraf fritages støtte, der ikke overskrider et bestemt loft, fra anmeldelsespligten i henhold til EF-traktatens artikel 88, stk. 3, og falder som de minimis-støtte ikke ind under anvendelsesområdet for EF-traktatens artikel 87, stk. 1. Kommissionen konstaterer, at delstatsretningslinjerne udelukkende omhandler mindre støttebeløb, der muligvis skal anses som de minimis-støtte.

- (34) En definition af, hvad der set fra Kommissionens synspunkt skal forstås ved de minimis-støtte, er første gang fastlagt i Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til små og mellemstore virksomheder fra 1992⁽¹⁾. I Kommissionens meddelelse om de minimis-støtte blev de minimis-reglen i Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til små og mellemstore virksomheder fra 1992 ændret⁽²⁾. Det samlede maksimumsbeløb i de minimis-støtte blev hævet til 100 000 EUR inden for tre år fra tidspunktet for den første de minimis-støtte. Denne regel gælder bl.a. ikke for støtte til udgifter inden for områderne landbrug og fiskeri eller for støtte til eksportrelaterede aktiviteter, dvs. støtte, der er direkte knyttet til de eksporterede mængder, til etablering og drift af et distributionsnet eller til andre løbende udgifter i forbindelse med eksportvirksomhed.

- (35) Artikel 1 i forordning (EF) nr. 69/2001 strækker anvendelsesområdet for de minimis-reglen ud, således at nogle sektorer nu indgår i dette, men fastsætter også undtagelser for støtte i trafiksektoren og for aktiviteter, der vedrører produktion, forarbejdning og markedsføring af produkter opført i bilag I til EF-traktaten. Ligeledes gælder forordningen ikke for støtte til eksportrelaterede aktiviteter. I artikel 2 i forordning (EF) nr. 69/2001 hedder det, at den samlede de minimis-støtte til en virksomhed inden for et tidsrum på tre år ikke må overstige 100 000 EUR.

- (36) Da forordning (EF) nr. 69/2001 trådte i kraft den 2. februar 2001, men de her omhandlede delstatsretningslinjer allerede havde været gældende siden den 25. maj

1998, er det spørgsmålet, om Kommissionen skal anvende forordning (EF) nr. 69/2001 med tilbagevirkende kraft, eller om meddelelsen om de minimis-støtte kan anvendes på de minimis-støtte, der er ydet inden dette tidspunkt (consecutio legis).

- (37) Det fremgår ikke af forordning (EF) nr. 69/2001, om den kan anvendes med tilbagevirkende kraft. Dog er der intet i dens ordlyd, der udelukker anvendelsen på tidligere tilfælde, såfremt den i artikel 3 definerede kontrolmekanisme tilpasses tilsvarende. Da der ikke forefindes udtrykkelige bestemmelser om det modsatte, skal de minimis-støtte, der er ydet, inden forordning (EF) nr. 69/2001 trådte i kraft, set fra Kommissionens synspunkt vurderes efter denne forordnings bestemmelser. For så vidt som forordningen fritager visse typer foranstaltninger fra anmeldelsesforpligtelsen, fastlægger den på den ene side en procedureregulering, der umiddelbart skal anvendes på verserende sager. Den umiddelbare anvendelse af forordningen lever på den anden side op til den tilstræbte målsætning om forenkling og decentralisering. Kommissionen vil kun anvende de regler, der var i kraft på tidspunktet for støttens tildeling, på støtteforanstaltninger, der ikke falder ind under anvendelsesområdet for forordning (EF) nr. 69/2001, og som derfor ikke kan fritages på dette grundlag. Da forordning (EF) nr. 69/2001 generelt er mere bredt anlagt end de tidligere de minimis-regler, og da disse regler under alle omstændigheder finder anvendelse, hvis støtten ikke fritages efter forordningens bestemmelser, tages der behørigt hensyn til de berettigede forventninger hos modtagere af støtte under delstatsretningslinjerne samt til retssikkerhedsprincippet. Set fra en økonomisk synsvinkel er det Kommissionens opfattelse, at støtteforanstaltninger, som i henhold til bestemmelserne i forordning (EF) nr. 69/2001 ikke i dag i et integreret marked anses som »støtte« efter EF-traktatens artikel 87, stk. 1, heller ikke har kunnet anses som »støtte« på et tidligere tidspunkt og i et mindre integreret marked. Som følge heraf vil Kommissionen i nærværende tilfælde anvende forordning (EF) nr. 69/2001 uanset den mulighed, der er for at gøre brug af de regler, der var gældende på det tidspunkt, hvor foranstaltningen blev gennemført, hvis denne ikke fritages efter forordningens bestemmelser.

- (38) I artikel 1, litra b), i forordning (EF) nr. 69/2001 defineres begrebet »eksportstøtte«, og det fastslås udtrykkeligt, at de minimis-reglen ikke kan anvendes på eksportstøtte. I overensstemmelse hermed omfatter »eksportstøtte«:

— støtte, der er direkte knyttet til de eksporterede mængder

— støtte til etablering og drift af et distributionsnet

— støtte til andre løbende udgifter i forbindelse med eksportvirksomhed.

⁽¹⁾ EFT C 213 af 19.8.1992, s. 2.

⁽²⁾ EFT C 68 af 6.3.1996, s. 9.

- (39) Kommissionen skal nu undersøge, om foranstaltningerne under delstatsretningslinjerne udgør »eksportstøtte« efter artikel 1, litra b), i forordning (EF) nr. 69/2001.
- (40) På grundlag af de oplysninger, Tyskland har fremsendt, er Kommissionen kommet frem til den slutning, at delprogram A faktisk omhandler støtte til konsulenttjenester og udarbejdelse af marketingstrategier (såsom marketingkoncepter, præsentation af prototyper, afvikling af varebørser) med henblik på lancering af et nyt eller allerede eksisterende produkt på et nyt marked, som ikke falder ind under definitionen i artikel 1, litra b), i forordning (EF) nr. 69/2001. Ganske vist hedder det i betragtning 4 i den nævnte forordning, at sådanne foranstaltninger i reglen ikke udgør eksportstøtte. Men formuleringen »i reglen« skal gøre det klart, at støtte til konsulenttjenester ikke i alle tilfælde er tilladt. Kommissionen er dog af den opfattelse, at konsulenttjenester under delprogram A ikke udgør nogen »eksportstøtte« efter forordning (EF) nr. 69/2001.
- (41) Kommissionen har den opfattelse, at foranstaltninger under delprogram B er dækket af betragtning 4 i forordning (EF) nr. 69/2001 og derfor ikke udgør »eksportstøtte« efter artikel 1, litra b), i forordning (EF) nr. 69/2001.
- (42) Foranstaltningerne under delprogram C vedrører etablering af kontorfællesskaber i og uden for Fællesskabet og EØS samt i lande, der har officiel status af kandidat til tiltrædelse af Den Europæiske Union. Udgifter, der umiddelbart er nødvendige for etablering og drift af kontor-fællesskabet, såsom mobil kontorindretning og kontorudstyr, udgifter til den løbende drift og til udenlandsk personale, er støtteberettigede. Kontorfællesskaberne skal informere SMV om det udenlandske marked og fungere som kontaktsted.
- (43) Kommissionen har den opfattelse, at støtte under dette delprogram stiller ikke-specificerede midler til rådighed for modtageren og derfor skal anses som driftsstøtte. Ifølge de oplysninger, Tyskland har fremsendt, kan Kommissionen ikke udelukke, at støtten udnyttes til etablering og drift af en kommerciel handelsrepræsentation, på grundlag af hvilken der ville kunne opbygges et udenlandsk distributionsnet. Efter Kommissionens opfattelse kan denne foranstaltning være forbundet med »etablering og drift af et distributionsnet« henholdsvis udgøre støtte til de »løbende udgifter i forbindelse med eksportvirksomhed«, som i henhold til artikel 1, litra b), i forordning (EF) nr. 69/2001 ikke falder inden for denne forordnings EU-interne anvendelsesområde og derfor skal kategoriseres som ulovlig »eksportstøtte«.
- (44) Delprogram D omhandler støtte til bruttoløn til en eksportassistent i et år, undtagelsesvis i to år. Med denne foranstaltning skal SMV opmuntres til at ansætte medarbejdere, der er i besiddelse af de sprogkundskaber og erfaringer inden for international handel, der er nødvendige for at give virksomheden mulighed for at opdyrke et udenlandsk marked.
- (45) Det er Kommissionens opfattelse, at denne foranstaltning med hensyn til definition skal anses som løbende udgift til en eksportaktivitet i henhold til artikel 1, litra b), i forordning (EF) nr. 69/2001. Heraf følger, at foranstaltningen er udelukket fra anvendelsesområdet for forordning (EF) nr. 69/2001.
- (46) Når betragtning 40 til 45 sammenfattes, kommer Kommissionen til det resultat, at delprogram A og B ikke udgør »eksportstøtte« efter artikel 1, litra b), i forordning (EF) nr. 69/2001, og derfor ikke er udelukket fra denne forordnings anvendelsesområde. Hvad angår delprogrammerne C og D, kommer Kommissionen til det resultat, at disse foranstaltninger udgør »eksportstøtte« efter artikel 1, litra b), i ovennævnte forordning og dermed er udelukket fra forordningens anvendelsesområde.
- (47) Delprogram A og B udgør ikke statsstøtte efter EF-traktatens artikel 87, stk. 1, hvis alle forudsætninger i forordning (EF) nr. 69/2001 er opfyldt.
- (48) Kommissionen når frem til den konklusion, at delstatsretningslinjerne med den valgte formulering set fra et formelt synspunkt ikke er i overensstemmelse med forordning (EF) nr. 69/2001: Specielt er bestemmelserne om kumulering med andre de minimis-støtteforanstaltninger i det mindste vildledende, og støtteforanstaltninger til aktiviteter, der vedrører produktion, forarbejdning eller markedsføring af produkter opført i bilag I til EF-traktaten, er ikke udtrykkeligt undtaget. Kommissionen konstaterer dog, at delstatsretningslinjerne blev ophævet efter indledningen af den formelle undersøgelsesprocedure, og den har sikret sig, at der ikke under anvendelse af retningslinjerne er blevet bevilget støtte uden for det sektorbestemte anvendelsesområde for forordning (EF) nr. 69/2001, og at de minimis-loftet ikke er blevet overskredet. Derfor kommer Kommissionen frem til den konklusion, at delstatsretningslinjerne, for så vidt som der ikke er ydet »eksportstøtte« efter artikel 1, litra b), i forordning (EF) nr. 69/2001, er blevet anvendt i overensstemmelse med EF-traktatens artikel 87, stk. 1. Således udgør støtte, der er ydet under delprogram A og B, ikke statsstøtte efter EF-traktatens artikel 87, stk. 1.

(49) For så vidt som delprogram C og D opererer med investeringsstøtte og/eller driftsstøtte til de nævnte aktiviteter inden for Fællesskabet, kan de påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne, og de skal som følge heraf anses som statsstøtte i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 1. I henhold til Domstolen for De Europæiske Fællesskabers faste domspraksis⁽¹⁾ og under hensyntagen til den særlige situation, de berørte områder befinder sig i, gælder det samme for foranstaltninger, som omfatter bevægelser mellem en medlemsstat og EØS, dog også for lande, der har officiel status af kandidat til tiltrædelse af Den Europæiske Union⁽²⁾, da Fællesskabets økonomiske sammenkædning med fremtidige medlemsstater på grundlag af Europaaftalerne bliver stadig mere omfattende.

(50) Hvis der gennemføres eksportfremmende foranstaltninger i tredjelande⁽³⁾, skal Kommissionen undersøge, om disse set i lyset af den faste domspraksis, herunder specielt dommen i Tubemeuse-sagen, påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne og dermed udgør statsstøtte i den i EF-traktatens artikel 87, stk. 1 anførte forstand.

(51) Kommissionen konstaterer, at der under delprogram C kan ydes finansiel støtte på op til 25 600 EUR inden for en treårig periode. Den faktisk ydede støtte lå i gennemsnit på 18 853 EUR.

(52) I sin analyse har Kommissionen taget hensyn til de særlige karakteristika ved dette enkeltstående tilfælde. I betragtning af de meget lave støttebeløb, støtteordningens begrænsning til små og mellemstore virksomheder og de trufne foranstaltningers særlige kendetegn er Kommissionen af den opfattelse, at disse foranstaltninger under delprogram C til fremme af kontorfællesskaber for virksomheder i udlandet ikke påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne og dermed ikke udgør støtte efter EF-traktatens artikel 87, stk. 1.

(53) Kommissionen konstaterer, at der under delprogram D kan ydes finansiel støtte på op til 24 600 EUR inden for en periode på tre år. Den faktisk ydede støtte lå i gennemsnit på 10 018 EUR.

(54) I sin analyse har Kommissionen taget hensyn til de særlige karakteristika ved dette enkeltstående tilfælde. I betragtning af de meget lave støttebeløb, støtteordningens begrænsning til små og mellemstore virksomheder og de trufne foranstaltningers særlige kendetegn er Kommissionen af den opfattelse, at disse foranstaltninger

under delprogram D som støtte til eksportassistenter ikke påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne og dermed ikke udgør støtte efter EF-traktatens artikel 87, stk. 1.

5.2. Støttens lovlighed

(55) Kommissionen beklager, at Tyskland har ydet støtten som følge af en fejlagtig anvendelse af EF-traktatens artikel 88, stk. 3.

5.3. Støttens forenelighed

(56) I dette afsnit undersøger Kommissionen foranstaltningernes forenelighed med fællesmarkedet i det omfang, de danner grundlag for støtte efter EF-traktatens artikel 87, stk. 1, dvs. anvendelsen af delprogram C og D inden for Fællesskabet, EØF og i kandidatlandene. Det er et fast princip i Kommissionens støttepolitik at anse sådanne støtteforanstaltninger for uforenelige med fællesmarkedet. Det anses for særlig betænkeligt, hvis støtten ydes til eksport inden for Fællesskabet, da dette umiddelbart påvirker markedet i en anden medlemsstat. Konkurrencefordrejning som følge af finansiering af en øget tilstedeværelse på en anden medlemsstats marked, udgør ikke blot en overtrædelse af bestemmelserne om statsstøtte, men også af EF-traktatens artikel 10. Dette står i modsætning til Fællesskabets globale økonomiske målsætning om at skabe et enhedsmarked uden hindringer, begrænsninger og fordrejninger, som hylder princippet om en åben markedsøkonomi med fri konkurrence.

(57) Uanset det faktum, at foranstaltningerne er anvendt i Mecklenburg-Vorpommern, som er et støtteberettiget område i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra a), er støtten i modstrid med de regler for regional støtte, der er fastlagt i de regionale retningslinjer. Efter Kommissionens opfattelse er der i forbindelse med disse foranstaltninger tale om driftsstøtte i henhold til punkt 4.15 og 4.17 i de regionale retningslinjer. I henhold til punkt 4.17 heri er driftsstøtte, der skal tjene til at fremme eksporten mellem medlemsstaterne, ikke tilladt⁽⁴⁾. Tyskland har under alle omstændigheder ikke fremsat argumenter, der kan dokumentere, at de pågældende regler i de regionale retningslinjer overholdes (specielt gælder det, at støtten skal være degressiv og stå i et passende forhold til de ulemper, den skal råde bod på). Derfor er der intet, der taler for, at »eksportstøtten« kan anses for at være forenelig med fællesmarkedet.

⁽¹⁾ Særlig dom af 21. marts 1990 i sag C-142/87, Belgien mod Kommissionen (»Tubemeuse«), Sml. 1990 I, s. 959, nr. 31-44.

⁽²⁾ Som »kandidatlande« regnes i øjeblikket følgende 13 lande, hvis ansøgning om tiltrædelse af Den Europæiske Union er blevet accepteret af Det Europæiske Råd: Bulgarien, Cypern, Den Tjekkiske Republik, Estland, Ungarn, Letland, Litauen, Malta, Polen, Rumænien, Slovakiet, Slovenien og Tyrkiet, jfr. konklusionerne fra de forskellige europæiske råd.

⁽³⁾ Som »tredjelande« betegnes i det efterfølgende lande uden for Fællesskabet og EØS og lande, som ikke har officiel status af kandidat til tiltrædelse af Den Europæiske Union.

⁽⁴⁾ Hvad angår støtte til initialinvesteringer i henhold til punkt 4.4 i de regionale retningslinjer, har Kommissionen allerede godkendt en tysk og en østrigsk støtteordning, der udelukkende finder anvendelse på SMV, der er aktive i lande, der på det pågældende tidspunkt hverken var medlemsstater, medlemslande i EØS eller lande med officiel status af kandidat til tiltrædelse af Den Europæiske Union (beslutning 97/257/EF, statsstøttesag C 49/95 — Tyskland (EFT L 102 af 19.4.1997, s. 36) og beslutning 97/241/EF, statsstøttesag C 50/95 — Østrig (EFT L 96 af 11.4.1997, s. 23)).

- (58) Uanset det faktum, at støtten var begrænset til SMV, er støtteforanstaltningerne i modstrid med forordning (EF) nr. 70/2001. Forordning (EF) nr. 70/2001 udelukker udtrykkeligt støtte til eksportrelaterede aktiviteter, dvs. støtte, der er direkte knyttet til de eksporterede mængder, til etablering og drift af et distributionsnet eller til andre løbende udgifter i forbindelse med eksportvirksomhed. Derudover er der ikke taget hensyn til andre bestemmelser i forordning (EF) nr. 70/2001. Kommissionen er kommet frem til den konklusion, at »eksportstøtten« ikke er i overensstemmelse med forordning (EF) nr. 70/2001. Desuden påvirker støtteforanstaltningerne samhandelsvilkårene i et omfang, der strider imod den fælles interesse, således at de heller ikke kan anses som forenelige med fællesmarkedet i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra c).
- (59) Kommissionen konstaterer, at undtagelsesbestemmelserne i EF-traktatens artikel 87, stk. 2, ikke finder anvendelse på delstatsretningslinjerne, da støtteforanstaltningen ikke tjener noget af de deri anførte formål, og da Tyskland heller ikke har fremført nogen argumentation herfor.
- (60) Den støtte, der er ydet under delstatsretningslinjerne, er ikke bestemt til at fremme vigtige projekter af fælleseuropæisk interesse, afhjælpe en alvorlig forstyrrelse i en medlemsstats økonomiske liv eller til at fremme kulturen eller bevarelse af kulturarven. Derfor finder hverken EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra b), eller EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra d), anvendelse på delstatsretningslinjerne.
- (61) Kommissionen har i forbindelse med sin vurdering taget hensyn til de særlige karakteristika ved dette enkeltstående tilfælde, herunder specielt de meget lave støttebeløb, støtteordningens begrænsning til små og mellemstore virksomheder og de trufne foranstaltningers særlige kendetegn. Derfor er Kommissionen nået frem til den opfattelse, at foranstaltningerne under delstatsretningslinjernes delprogram C og D til fremme af eksporten til lande uden for Fællesskabet og uden for EØS samt uden for lande, der har officiel status af kandidat til tiltrædelse af Den Europæiske Union, ikke påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne og dermed ikke opfylder alle kriterier i EF-traktatens artikel 87, stk. 1.
- (62) Efter Kommissionens sædvanlige praksis og i overensstemmelse med EF-traktatens artikel 87 skal al ulovlig støtte og støtte, der ikke er forenelig med EF-traktaten, kræves tilbagebetalt fra støttemodtageren, såfremt der ikke er tale om støtte under de minimis-reglen. Denne praksis bekræftes af artikel 14 i Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 af 22. marts 1999 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af EF-traktatens artikel 93 (¹). I henhold til artikel 14 i forordning (EF) 659/1999 træffer den pågældende medlemsstat alle nødvendige foranstaltninger for at kræve støtten tilbagebetalt fra støttemodtageren. For afslutningsvis at klarlægge, i hvor mange tilfælde der skal ske tilbagebetaling, bør Tyskland opstille en liste over de virksomheder, der falder uden for anvendelsesområdet for Kommissionens forordning (EF) nr. 69/2001, og som har modtaget støtte i den i EF-traktatens artikel 87, stk. 1, anførte forstand —

6. KONKLUSION

- (61) Delstatsretningslinjerne er ikke blevet anmeldt og udgør derfor ulovlig støtte i henhold til EF-traktatens artikel 88, stk. 3. Støtte, der er ydet uden for anvendelsesområdet for forordning (EF) nr. 69/2001, har derfor været ulovlig.
- (62) Støtte ydet under delprogram A og B udgør ikke »eksportstøtte« efter forordning (EF) nr. 69/2001, artikel 1, litra b). Den er ydet inden for anvendelsesområdet for denne forordning og udgør ikke statsstøtte efter EF-traktatens artikel 87, stk. 1.
- (63) Forordning (EF) nr. 69/2001 finder ikke anvendelse på retningslinjernes delprogram C og D. Her tillader retningslinjerne nemlig støtte til eksportrelaterede aktiviteter, dvs. støtte, der er direkte knyttet til de eksporterede mængder, til etablering og drift af et distributionsnet eller til andre løbende udgifter i forbindelse med eksportvirksomhed. Sådanne støtteforanstaltninger, der er ydet med henblik på fremme af eksporten inden for Det Europæiske Fællesskab og inden for EØF og i de lande, der har officiel status af kandidat til tiltrædelse af Den Euro-

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

1. Retningslinjerne for bevilling af bidrag til støtte for afsætningen og eksporten af produkter fra Mecklenburg-Vorpommern (Richtlinie über die Gewährung von Zuwendungen zur Unterstützung des Absatzes und Exports von Produkten aus Mecklenburg-Vorpommern, i det efterfølgende nævnt »delstatsretningslinjerne«) danner grundlag for statsstøtte efter EF-traktatens artikel 87, stk. 1. I det omfang delstatsretningslinjerne falder ind under EF-traktatens artikel 87, stk. 1, danner de grundlag for ulovlig støtte.

2. Delstatsretningslinjerne danner ikke grundlag for statsstøtte efter EF-traktatens artikel 87, stk. 1, i det omfang de opfylder forudsætningerne i forordning (EF) nr. 69/2001.

Delprogram A (markedslanceringsprogrammer) og delprogram B (messer og udstillinger) danner således ikke grundlag for statsstøtte.

⁽¹⁾ EFT L 83 af 27.3.1999, s. 1.

3. Delstatsretningslinjerne danner grundlag for statsstøtte efter EF-traktatens artikel 87, stk. 1, i det omfang de yder bidrag, som ikke falder ind under anvendelsesområdet for forordning (EF) nr. 69/2001.

Således danner delprogram C (kontorfællesskaber) og delprogram D (eksportassistenter) grundlag for statsstøtte, medmindre de falder ind under stk. 4.

4. Delstatsretningslinjerne danner ikke grundlag for statsstøtte i den i EF-traktatens artikel 87, stk. 1, anførte forstand, i det omfang de yder bidrag til eksportforanstaltninger i lande uden for Fællesskabet og uden for EØF samt uden for lande, der har officiel status af kandidat til tiltrædelse af Den Europæiske Union.

Artikel 2

I det omfang delstatsretningslinjerne omhandler støtte til eksportfremmende foranstaltninger inden for Fællesskabet og inden for EØF samt til lande med officiel status af kandidat til tiltrædelse af Den Europæiske Union, er de uforenelige med fællesmarkedet i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 1.

Artikel 3

Tyskland træffer de foranstaltninger, der er nødvendige for at kræve den i artikel 2 omhandlede, ulovligt udbetalte støtte tilbagebetalt fra støttemodtagerne.

Tilbagebetalingen skal ske omgående og i overensstemmelse med de gældende nationale procedurer, forudsat at disse giver mulighed for omgående og effektiv gennemførelse af beslut-

ningen. Den støtte, der skal tilbagebetales, skal indeholde renter fra det tidspunkt, hvor den ulovlige støtte var til modtagernes rådighed, og indtil den tilbagebetales. Renterne beregnes på basis af den referencesats, der anvendes til at beregne subventionsækvivalenten for regionalstøtte.

Artikel 4

Tyskland fremlægger en liste over de virksomheder, der har modtaget støtte i henhold til artikel 2 i denne beslutning, for Kommissionen.

Artikel 5

Tyskland underretter senest to måneder efter meddelelsen af denne beslutning Kommissionen om, hvilke foranstaltninger der er truffet for at efterkomme beslutningen.

Artikel 6

Denne beslutning er rettet til Forbundsrepublikken Tyskland.

Udfærdiget i Bruxelles, den 5. marts 2003.

På Kommissionens vegne

Mario MONTI

Medlem af Kommissionen